

Esej

Úvod do uměnovědných studií

Heslo: Postmoderna- Postmoderní fotografie

Postmoderna je pojem o němž by se dalo polemizovat hodiny ne-li dny, má sice svá pravidla, ovšem dodnes nejsou jednoznačně vymezeny. Kupříkladu ohraničit postmodernu časovým obdobím přesně je v podstatě nemožné, jedny zdroje odkazují na rozmezí šedesátých a sedmdesátých let jiné mluví už o padesátých. Problematika tohoto pojmu však zdaleka nekončí u časového vymezení. Zřejmě nejčastěji se setkáváme s tvrzeními podobného znění a to že Postmodernismus je „*Kulturní styl vyznačující se intertextualitou, ironií, pastišem, prolínání žánrů a brikoláží*“.¹ Což však prozrazuje jen formu, v jakých se Postmodernismus projevuje. Co je však primární projevy těchto forem postmodernismu, a jak jej poznáme?

Často se špatně odhaduje hranice mezi modernou, avantgardou a postmodernou, jelikož mají stejné nebo podobné prvky a to hlavně pluralitu stylů. To však lze vysvětlit jednoduše tak že jako u předchodcích i nové směry přejímají prvky z minulých stylů, ovšem pozměněné dobou ve které vznikají a novými inovacemi. Odpověď na otázku jaký je tedy rozdíl mezi těmito styly, nacházíme u autorů jednotlivých dekad. I když avantgardní umělci vytvářeli z různých stylů jeden homogenní, postmoderní umělec nespojuje vícejazyčnost v jedno, naopak nechává je rozdělené v jejich rozporuplnosti. Zygmund Bauman mluví o modernitě, jako o projektu kde se přítomnost vždy opírá o zítřek a to shledává jako defektní, protože „*žijí naději a vírou v dokonalost a naplnění*“ a tudíž, „*Postmodernita je vlastně pouze totéž, co zánik projektu—super-projektu, takového projektu, který nezná plurál*“.²

Ani u postmoderní fotografie se rozporuplnosti ve výkladu nevyhneme. Prvním problémem se týká samotného pojmu fotografie, a to především proto, že byla teprve v celkem nedávné době uznána za výtvarné umění. Ovšem tato skutečnost je pravdou pouze v tom případě jedná-li se o výtvarnou a nikoli a dokumentární či novinářskou fotografii. Byla považována za pouhou reprodukci reality. Její zásadní postavení ve výtvarném umění i se i přesto nepodařilo. Odhalila totiž skutečnosti, které lidskému oku byli těžko čitelné. Fotografie byla prostě obrovskou revolucí pro mnoho malířů, však důvod změnit práci jelikož fotografie v mnoha ohledech nahradila malířské fungování práci na portrétech a jiných, byla levnější a tudíž snadněji dostupnou. Gombrich v Příběhu umění dokonce tvrdí, že bez vynálezu fotografie by nebylo umění, jak je známe dnes. Zachycování pomíjivých momentů inspirovalo impresionisty. Malíři museli vymýšlet nové a nové zobrazování reality, protože obyčejnou realitu uměla fotografii vytvářet mnohem účinněji než oni. Postupem času i ona surová realita fotografie přestala vyhovovat, byla tu potřeba jakési více kreativního použití tohoto média a to nejen v komerčním měřítku. Tento impuls dal vzniknout mnoha novým názíráním na techniky fotografie.

Pokusit se definovat postmoderní fotografii je stejně těžké jako u samotné postmoderny. Existuje několik dekad, tohoto období což se odráží v různosti výkladu uměleckých teoretiků. Někteří je vidí ve snaze autorů, směřování od fotografie dokumentární k výtvarné fotografii. Což mělo za následek i změnu vztahu společnosti k tomuto médiu. Zdá se, že 80. až 90. léta hlavně euro-americkém území byla pro řadu autorů ve znamení eklektické citace. Postmoderna přinesla spoustu nových možností jak pracovat s fotografií, kupříkladu napodobování filmových fotosek nebo reklamních fotek. V další fázi pak přibývá usilování o destrukci strnulých společenských klišé, pomocí nalezených fotografií kombinovaných s texty zesměšnit populární kulturu. Klade se důraz na nepůvodnost, pastiš a napodobování. Postmoderna ve fotografii nemá cíl, řád ani pravidla, existuje tu však pluralita s kódy, jejichž pomocí vysvětlujeme popisovanou skutečnost. Někteří přirovnávají postmoderno k nekonečnému zrcadlovému sálu (ve vnímání světa). Pop-art byl důležitým předbojem postmoderní fotografii díky dílu Andyho Warhoola. Znaky postmoderny se dají vyznat v pop artu z kamuflování reklamy jako umění. Ve snaze pozvednout fotografii do kolony vysokého umění, byla fotografie piktorialismu kombinována s grafikou, malířskými a jinými nefotografickými technikami, zatímco v dalších obdobích pop artu a mix artu, byla fotografie už cíleně užívána jako prostředek k výrobě umění. Avšak ani jedna ze skupin neusilovala o

¹ The SAGE Dictionary of Cultural Studies, vydavatelství Sage Publications Ltd 2004 152 s., ISBN 80-7367-099-2

² Zygmunt Bauman Úvahy o postmoderní době, vydalo Sociologické nakladatelství Praha 1995 13 s., ISBN 80-86429-11-3

přeměnu fotografie v umění v její čisté podobě. Cílem toho všeho bylo přesvědčit obecnost, že nezáleží na samotném aparátu, jak bude obraz vypadat, ale na autorovi, který je schopen tento obraz řídit. K tomu nejlépe posloužila až postmoderní inscenovaná fotografie. Přirovnávali se k filmovým režisérům, a tak jako oni chtěli vytvářet realitu samotnou a ne jen imaginativní.

Díky novému pohledu na užité fotografie a díky novým technikám postmoderny, dopomohly k tomu, že se z fotografie stalo opravdové výtvarné umění, kde se obraz nejen reprodukoval, ale také vytvářel umění, který se předváděl pod rukama samotného umělce. A díky tomu má postmoderna ve fotografii zásluhu na jeho postavení ve vysokém umění.